# PRAWIDŁA POLICYYNE.

Kommissya Rządu tymczasowego W. Xtwa Litewskiego ustanawiaiąc Policyą w mieście Wilnie, tak dla bezpieczeństwa publicznego, i prywatnego Obywateli i Mieszkańców Miasta, iako też dla dopilnowania exekucyi postanowień Zwierzchniczych, postanowiła Dyrektora Policyi, sześciu Kommissarzy, i dwudziestu czterech Strażników, Dozorcy Starszego Pożarnych Instrumentów i więzień, przysięgłego do miar i wag, oraz Instygatora urzędowie wykraczaiących przeciw ninieyszym Prawidłom oskarżaiącego; dla wiadomości więc publiczney z przepisów dla Policyi przez Kommissyą Rządu Litewskiego danych, obowiązki Policyi tak względem Zwierzchności, iako też względem Obywatelów, i od tych wzaiemnie względnie policyi, niżey podpisany Prezydent Miasta Wilna z poruczenia Komitetu Policyi ku powszechnemu zachowaniu we wszystkich Miastach Wydziałowych Lit. ogłasza następne głównieysze Prawidła Policyi:

1. Każdy mieszkaniec Miasta udowodni swóy stan, ażeby Municypalność wiedziała w jakim względzie mieszkańca iakiego uważać ma.
2. Każdy Obywatel, każdy Mieszkaniec Miasta wszelkiego stanu, religii i kondycyi, tak o urodzeniu, iako też śmierci człowieka, wraz po urodzeniu, albo po śmierci, obowiązany iest donosić Kommissarzowi swoiego Cyrkułu z wyrażeniem płci urodzonego, i imion rodziców, oraz użytych przy porodzeniu dziecięcia Akuszera lub Akuszerki, podobnież i o umarłym z wyrażeniem imienia i nazwiska, oraz kondycyi onego z opisaniem rodzaiu choroby i śmierci, tudzież z uwiadomieniem Doktora imienia i nazwiska w chorobie pacyenta doglądaiącego.
3. Dla wyśledzenia nadzwyczaynych przypadków śmierci, trup nie może bydź pierwey chowany aż we trzydzieści sześć godzin po zgonie; przeto każdy Obywatel, każdy Mieszkaniec Miasta, w przypadkowych rodzaiach śmierci, winien zyskiwać Bilet od Kommissarza tego Cyrkułu, w którym mieszka, na wolne pogrzebienie: a Kommissarz po upływie 36 godzin wydać bilet, nie biorąc za ony żadney opłaty, iest obowiązany.
4. Co się zaś ściąga pochowania Chrześcian każdego wyznania, oraz Zydów zmarłych nieprzypadkową, lecz naturalną śmiercią, Kommissarz Cyrkułowy i przed upłynieniem 36 godzin, na wolne pochowanie, bezpłatny Bilet wydać może.
5. Niezachowuiący ustawy powyższemi trzema punktami opisaney, tak względem urodzenia, iako też śmierci człowieka oboiey płci, zapłaci sztrafu złotych dziesięć: a w przypa-

dkach ważnieyszych tak Chrześciianie iako też Zydzi, i Kahał Zydowski do osobistey odpowiedzi w Sądzie Kryminalnym na instancyą Instygatora Miasta Wilna powołani będą.

6. Jako każdy bez wyłączenia Chrześciianin i Zyd winien iest zachować przepisane prawidła względem urodzenia i śmierci oboiey płci ludzi; tak też ostrzegaią się WW. Plebani, Komendarze, i wszelkiego tytułu i wyznania Xięża, Pastorowie, oraz Kahał Zydowski w Mieście Wilnie i na Przedmieściach, ażeby bez biletów Cyrkułowych Kommissarzy żadnego trupa chować nie ważyli się, owszem, ażeby o chcącym chować trupa bez biletu Cyrkułowego Kommissarza, natychmtast Cyrkułowemu Kommissarzowi znać dawali na piśmie: w przeciwném zaś zdarzeniu chowaiący trupa Xięża, Pastorowie, i Kahał Zydowski sztrafu zł: sto zapłaci.

7. Po Kościelnych sklepach i na cmentarzach około Kościoła nie wolno chować trupów, lecz na mogiłach wyznaczonych.

8. Gdy dla publicznego bezpieczeństwa potrzebna iest wiadomość ludzi w Mieście będących; przeto wszyscy Właściciele lub Zawiadowcy domów, powinni donosić Kommissarzom swoiego Cyrkułu, o każdym przyiezdnym kraiowym lub cudzoziemcu, w pół godziny po przyięciu na stancyą pod winą złotych dziesięciu za każde uchybienie. Raport ma bydź czytelny i wyrazać imie, nazwisko, urząd, mieysce z którego przybywa, dla iakiego interesu, i czas pobytu: nieumieiący zaś pisać Gospodarze, ustnie Raporta swego Cyrkułu Kommissarzowi dawać będą. Paszporta przyiezdnych maią bydź składane w Biórze Policyi, a przy wyieździe będą oddawane.

9. Lokaie, Kucharze, Kuczery, Garderobne, Mamki, Dziewki i wszelkiego rodzaiu ludzie lóżni, przybywszy do Miasta, u Kommissarza, w którym cyrkule obieraią pomieszkanie lub służbę, składać dowody swoiey służby i konduity, oraz brać od Kommissarza świadectwo powinni: a to pod winą dwóch złotych: nikt nie może przyymować tych ludzi bez świadectwa Kommissarza pod sztrafem 4 złch — Kommissarze zaś za takowe świadectwa, niczego nie maią prawa wymagać — Nikt oraz pod winą zapłacenia sztrafu złch 4 noclegu nawet pozwalać u siebie niemaiącym Paszportu lub pewnego Swiadectwa ludziom nie powinien.

10. Dla bezpieczeństwa od ognia, nikt nie może chodzić po ulicach z lulką zapaloną, i łuczywą lub innym iakimkolwiek ogniem, oprócz latarni: przewiniaiący zapłaci sztrafu zł. sześć, i lulkę utraca.

11. Dla utrzymania ochędostwa czystości, i zdrowego powietrza, każdy Obywatel ma oczyszczać ulice przeciwko domów swoich, dziedziniec, lochy, rynsztoki przeciwko domu leżące, uchybiaiący zapłaci sztrafu złotych sześć, także nie godzi się niczego wylewać ani wyrzucać przez okna na ulicę, pod karą osobistego więzienia i nagrody szkód, oraz sztrafu zł. 5.

12. Dla bezpieczeństwa i wygody powszechney w jesienney i zimowey porze, wszystkie ulice oświecone bydź powinny od godziny szóstey do pierwszey, oprócz nocy pogodnych w samey pełni, kiedy miesiąc iasno świeci: niezapalaiący latarni za każdy raz płaci sztrafu zł. 3 gr. 10.

13 O dziesiątey wieczorem wszystkie Traktyernie, Kawiarnie, i Szynki zamknięte bydź powinny, pod karą złotych pięciu.

14. Dla zapobieżenia przekupstwu w dni targowe, w Niedzielę, we Wtorek, i piątek na wszystkich rynkach i targach do godziny dwunastey, sami tylko Obywatele na potrzebę własną kupować maią produkta i żywności wszelkie: a przekupstwa ogólnie zabraniaią się i przekupniom handlarzom nie wprzód, aż po 12 godzinie z południa dozwala się kupować. Sprzeciwiaiący się temu przepisowi zapłacą sztrafu złotych 5, i produkt przed zakazaną godziną kupiony, skonfiskowany będzie.

15. Gdy zgromadzenie *Kupieckie Chrześciiańskie* Miasta Wilna zaszczycone iest przywileiami Królow Polskich i względem handlu Kupcow iak się ma zachować przepisane ma artykuły Kupieckie, a ku temu znosi rozmaite ciężary wewnętrzne Miasta; przeto nikomu tak z miescżan iako i Zydow niezapisanemu w kupiectwo, niewolno handlować, ani przedawać żadnych rzeczy: a chociażby, i kto zapisany był w Księgę kupiecką Wileńską, nikt iednak nie może roznaszać żadnych rzeczy do przedaży po ulicach i domach bez biletu z Municypalności: przestępuiący tę regułę, karani będą naprzód sztrafem 10 zł. powtórnie winą 20 złotych, a za trzeciem razem utraci towary, i te przedane przez licytacyą a pieniądze oddane będą do Kassy Mieyskiey. Kupcy zaś z Miast innych przybywaiący do Miasta Wilna zachować się maią podług praw Miastu służących, którym samowolnego handlu pod żadnym pretextem bez wyraźnego od Municypalności pozwolenia niewolno. Toż żaden Zyd nie może sprawować faktorstwa i meklerstwa póki nie otrzyma biletu pozwalaiącego od Municypalności, pod karą opłaty sztrafu dwóch złotych naprzód, za powtórném wykroczeniem zł. 4, a za trzeciém wykroczeniem złotych sześciu, i oddaniém do Sądu na instancyą Instygatora Miasta dla postąpienia z nim iako nieposłusznym wewnętrznemu porządkowi. Dla ścisłego zatém dopilnowania exekucyi tych przepisow, Kommissarze, Strażnicy maią prawo każdego pytać się o bilet, a za nieokazaniem prowadzić do aresztu policyi. Wszakże, gdy potrzeba nieiakiego czasu na zapisanie się do kupiectwa i na wzięcie biletów; przeto exekucya sztrafow i więzienia zacznie się dopiero we dwa tygodnie od daty ogłoszenia tey ustawy.

16. Podobneż przepisy rozciągaią się na Teatra, Oberże, Kafenhauze, Billardy, Cukiernie, Szynki, i wszelkiego gatunku handle, przemysła, które nie mogą otwierać się bez pozwolenia Municypalności; przeto policya powinna wymagać okazania takowego pozwolenia, a od niemaiących sztraf zyskiwać zł. 50 i Municypalności donosić; na wzięcie przeto od Municy-

palności wspomnionych licencyow pozwala się czas dwutygodniowy, potém Policya srogo takowy przepis exekwować będzie.

17. Gdy słowne Kontrakta stron nie obowiązuią, i policya słownych skarg o przebranie arendy lub niedopłacenie iey rozwiązywać nie może; przeto wszyscy właściciele domow zawierać maią kontrakta z lokatorami na pismie, i one obiawiać Kommissarzowi Cyrkułu swoiego: lecz Kommissarze nie maią prawa wymagać z tey okazyi żadnych opłat. Gdy lokator zmienia mieszkanie, gospodarz obowiązany donieść o tém Kommissarzowi swoiego cyrkułu: podobnież przyymuiący na kwaterę, zawiadomić powinien, a to pod sztrafem złł. 10.

18. Dla powszechnego bezpieczeństwa wszystkie Apteki o ilości znayduiących się w nich Trucizn podać wiadomość winne. Nakoniec bez recepty podpisaney od znanych doktorów przedać iey naymnieyszey części nie mogą i bez zatrzymania recepty do okazania w potrzebie pod sztrafem złotych Sta. Kupcy zaś o ilości prochu, siarki i saletry podobne wiadomości winne podać Municypalności.

19. Dla powszechnego bezpieczeństwa, Kommissarze ostrzegać będą aby nikt ani konno, ani powozem prędko nie ieździł po Mieście: z winnego zyscze Policya sztrafu złotych 20, a w przypadku roztrącenia do Sądu Kryminalnego pociągniony będzie.

20. Naiemne Karety, Drążki, Sanki, powinny mieć Bilet pozwalaiący od Municypalności, który uzyskać maią w przeciągu dwóch tygodni: po tym zaś czasie Policya zyskiwać ma z każdego Właściciela poiazdów takich sztrafu złł. 20.

21. Policya obowiązana zbierać z ulic żebraków, włocęgów i do właścicielów z Miasta wysyłać będzie mocna, a nie maiących Właścicielów po Szpitalach publicznych lokować.

22. Bydło, Swinie nie powinny bydź wypuszczane na ulice, inaczey do Szpitalów zabierane będą, również Psy przez ludzi do tego użytych łapane będą.

23. Na każdym Domie bydź powinna tablica z numerem i nazwiskiem Właściciela, tudzież z narzędziami pożarnemi, w przypadku ognia za odezwaniem się grzechotki, wszyscy Obywatele wysyłać maią ludzi z narzędziami i naczyniami pożarnemi, iakie komu są przeznaczone, pożarne. Kto naypierwey przyiedzie, odbierze nagrody złł. 20, czyie zaś konie w kwadrans po przyyściu pierwszego naypoźniey przyydą, ten zapłaci winy złł. 30: czyie zaś nie będą wcale, ten zapłaci sztrafu złotych 100.

24. Na wszystkich mieyscach publicznych zgromadzeń, Policya znaydować się obowiązana, oraz winna szykować poiazdy, i liberyą w cichości utrzymywać. Na wszystkich uroczystościach narodowych bydź i porządku pilnować.

25. Dla zabezpieczenia wszystkich Obywatelów od zdzierstwa konsumpcyynego, Policya ma dostrzegać akkuratności w miarach i wagach, które iak maią bydź sprawiedliwe, tak

każdy handluiący miarą, wagą, i używaiący do sprzedaży iakiegokolwiek bądź artykułu towaru czyli żywności, powinien mieć cechowane w Ratuszu Wileńskim, toż w ustanowioney cenie chleba, mięsa, piwa: i tym końcem piekarze na chlebach dobrze wypieczonych znaki swoie każdy kłaśdź powinien, tudzież, że na wszelkie artykuły pierwszych potrzeb wygod człowieka, niemniey też na mliwo zboża dla młynów przez Zwierzchność postanowioney ceny, nikt podnaszać nie może, a wykraczaiący zapłaci sztrafu, za pierwszy raz złotych dziesięć, za drugim razem traci towar fałszywie sprzedawany, i osobiście karany będzie: zdzieraiący zaś nad cenę postanowioną, nie tylko sztrafu zł. 20, lecz i osobistém więzieniem karany będzie.

26. Gry azardowne wszelkie, iako są szkodliwe w społeczeństwie ludzkiém i wszelkiemi prawami zakazane, tak też ogólnie one za wzbronione ogłaszaiąc, zastrzega się, iż każdego iakiegokolwiek bądź stanu i rangi, grą azardowną bawiącego się, będzie miał prawo cyrkułowy Kommissarz aresztować: postrzeganie czego porucza się cyrkułowym Kommissarzom, którzy za pośrednictwem Dyrektora Policyi, potrzebną straż woyskową dla wzięcia w areszt dopuszczaiących się gry azardowney dodaną mieć będą: i aby ten powszechny zakaz ściśle był dochowany; Gospodarze domów gościnnych, Traktyernicy, Winiarze, Szynkarze, i nikt zgoła, nie powinni dozwalać mieysca szulerskim zabawóm, które ieśliby odkrywały się upornie, natychmiast dawać znać Kommissarzowi Cyrkułowemu są obowiązani: w przeciwném zaś zdarzeniu, każdy Gospodarz w którego domu gra szulerska dośledzona będzie, zapłaci za pierwszym razem sztrafu zł. sto, a za drugim razem oddany będzie na instancyą Instygatora Miasta pod Sąd, dla postąpienia z onym iako nieposłusznym Ustawom Policyi.

27. Gdy uprzedniemi zaleceniami w drukach od Municypalności Miasta Wilna ogłoszonemi, ażeby każdy Obywatel, każdy mieszkaniec Miasta bez wyłączenia, oraz Żydzi, iaką tylko maią broń Rossyyską, tudzież rzeczy iakiegokolwiek rodzaiu pozostałe u siebie, na Ratusz znosili, tudzież, ażeby od Woyskowych osób, tak Francuzkich, iako i Polskich, ani broni, ani żywiołów żadnych, ani też zgoła żadnych sprzętów, żadnych fantów nie kupowali, owszem o utrzymuiących i kupuiących zakazane rzeczy, iżby na Ratusz donosili, iest zastrzeżonym; przeto i ten iescze ostatni raz ponawiaiąc wyszłe rozkazy, zaleca się w ogólności wszystkim zachować się podług wyszłych rozkazów, obowiązuiąc każdego bez wyłączenia, ażeby tak broń Rossyyską i Francuzką, oraz dalsze artykuły i materyały, tudzież rozmaite rzeczy, iakie tylko po Moskalach pozostały, w przeciągu iednego tygodnia od daty publikaty tey ustawy do Municypalności na Ratusz znosili, i odtąd zakazanych rzeczy żadnych w jakimkolwiek bądź artykule podeyrzeniu uległych, oraz koni i dalszych żywiołów, tak od woyskowych, iako też i od cywilnych osób bez wiedzy Policyi

nie kupowali: przestępuiący zaś ninieyszą ustawę, za każdém wyśledzeniem, nie tylko sztrafem zł. 10, lecz konfiskatą zakazaney rzeczy i osobistém więzieniem karany będzie, ostrzega się.

28. Zadna Drukarnia bez pozwolenia Cenzury, nie może nic drukować, pod winą zł. 100. Wszystkie Afisze maią bydź obiawiane Policyi pierwey nim będą wydrukowane i rozniesione.

29. Moneta wszelka złota, srebrna, i zdawkowa miedź podług kursu przez Rząd Litewski wydanego i ogłoszonego, tak przez wexlarzy, iako też kupców, rzemieślników, szynkarzów, zgoła przez wszystkich w sczególności i w ogólności Obywateli brana i wydawana bydź powinna: uymuiący zaś walor, czyli kurs pieniężny ustanowiony, nie tylko sztrafem, lecz i więzieniem osobistém, iako sprzeciwiaiący się Ustawom Rządowym, karany będzie — Ostrzega się oraz, iżby monet fałszywych złotych i srebrnych, tak kraiowych, iako i zagranicznych, nikt nie brał, owszem u kogoby fałszywy pieniądz był dostrzeżony, takiego obowiązany iest każdy do Policyi Miasta natychmiast dostawić: pobłażaiący zaś w tém zdarzeniu, iako występca publiczny, po ukaranie do Sądu kryminalnego oddany będzie.

30. Paszporta wydawane będą na stęplowym papierze do następnego urządzenia w Municypalności za opłatą groszy 15 od osoby do kassy mieyskiey: ubodzy zaś oprócz papieru stęplowanego do kassy mieyskiey nic płacić nie będą: paszporta za granicę wydawane będą przez Prezesa Komitetu Policyi. Wszakże nie wyda się paszport tylko za świadectwem osiadłego Obywatela. W ogólności wszyscy Obywatele, dla własnego dobra maią donosić Policyi, o ważnieyszych przypadkach, iako też i o wiadomościach publiczney spokoyności i bezpieczeństwa tyczących się. — *Nakoniec.* Dla zapewnienia prędszego wykonania przepisów Policyi, naznacza się kara zł. 5, a nawet i aresztowania osobistego w Policyi, oraz opłaty większego sztrafu, ieżeliby kto nie wypełnił rozkazu Policyi, przez Kommissarza Cyrkułowego obiawionego: a ku temu zawiadamia się publiczność Miasta Wilna, iż iako postanowione sztrafy bez żadney wymówki z przewiniaiącego exekwowane będą; tak też, ieśliby winny nie był w istocie w stanie opłacenia sztrafu pieniężnego iakiemu uległ, wówczas będzie wzięty do więzienia Policyynego, z którego, dla odebrania kary przykładney na instancyą Instygatora Miasta oddany będzie do Sądu właściwego. Sztrafy zaś wszelkie przez Kommissarzy Cyrkułowych exekwowane i do Kassy publiczney Miasta Wilna oddawane, za kwitami będą: a te, nie na inną potrzebę, tylko na utrzymanie więźniów i Szpitale Miasta Wilna przeznaczaią się.

*Jan Nepomucen Horain*
*Prezydent.*